

Dopisy z Chapecó

Uplynul rok od letecké havárie, která pohřbila skoro celý tým Chapecoense. Během té doby jsme si dopisovali s Marinou Faquetti, fanynkou a spolupracovnicí klubu.

JAN KALIBA

„Tyhle Vánoce byly jiné...“ napsala mi Marina ve svém prvním dopise, měsíc po neštěstí, které dostalo její město na kolena. Všichni víme proč, v listopadu 2016 nešlo přehlédnout zprávu o tom, že se kdesi nad kolumbijskou džunglí zřítilo letadlo s fotbalisty prvotního brazilského klubu Chapecoense.

Chapecó je s dvěma sty tisíci obyvateli na brazilské poměry menší město ve státě Santa Catarina nedaleko hranice s Argentinou. Fotbal se stal v poslední době jeho největší pýchou, neštěstí přišlo během nejúspěšnější sezony v dějinách klubu a málokdo ve městě může říct, že aspoň zprostředkovaně nezná člověka, kterého letecké neštěstí přímo zasáhlo.

Po měsíci od pádu letadla byla tahle ztráta ještě hodně čerstvá, ale prvotní vlna pozornosti a solidarity celého světa

pomalu opadala a pro klub nastalo další složité období: řešení běžných provozních problémů fotbalového organismu paralyzovaného ztrátou na všech úrovních – od prezidenta přes většinu hráčského kádru až po kustody a maséry.

Právě tam někde začíná vyprávění Mariny Faquetti Morandini Meneguzzo, 32leté právničky a učitelky angličtiny, která se v Chapecó narodila, bydlí tam po celý dosavadní život a kromě toho, že pravidelně navštěvuje zápasy „Chape“, tak coby studentka překladatelství klubu pomáhala při loňské prosincové tryzně. Tlumočila zahraničním novinářům, kteří přijeli referovat o hromadném pohřbu přímo na stadionu.

Náš čtvrtletník Football Club ještě zdaleka nebyl na světě, když Marina kladně odpověděla na mou prosbu a poslala své první řádky naší celoroční

e-mailové a whatsappové korespondence (kurzívou), které prokládáme nejdůležitější faktografií (běžným písmem).

Medellín,

noc z 28. na 29. 11. 2016

Letadlo s hráči brazilského klubu Associa_o Chapecoense de Futebol se zřídilo do lesa nedaleko cílového letiště v kolumbijském Medellínu. Tým Chapecoense tam letěl k zápasu finále Jihoamerického poháru, druhé nejprestižnější klubové soutěže v Jižní Americe. Vyšetřování později potvrdilo, že stroji bolivijské společnosti LaMia došlo palivo. Ze 77 cestujících jich šest přežilo – letuška Ximena Suárez, letecký technik Erwin Tumiri, rozhlasový reportér Rafael Henzel a tři fotbalisti – brankář Jackson Follmann a obránci Alan Ruschel a Neto. Kromě devatenácti hráčů Chapecoense zahynulo i sedmnáct členů realizačního týmu a sedm lidí z klubového vedení. Federace CONMEBOL později nechala na návrh druhého finalisty, medellínského klubu Atlético Nacional, vyhlásit Chapecoense vítězem Jihoamerického poháru. Kluby brazilské nejvyšší soutěže, ve které zbývalo odehrát poslední kolo ročníku 2016 a kde

Chapecoense nakonec obsadilo historicky nejlepší 11. místo, nabídky pro další sezonu tragédií postiženému soupeři své hráče na hostování.

Chapecó, 30. 12. 2016

Milý Jene,

jsem opravdu nadšená myšlenkou vašeho čtvrtletníku a cítím zvláštní pohnutí, že můžu přispět řádky o svém klubu a měsť. V ten čtvrtek prvního prosince, kdy jsem začala s dobrovolnictvím pro Chapecoense, jsem si říkala, že moje schopnost mluvit anglicky je darem od Boha. Díky tomu můžu lidem z celého světa pomáhat komunikovat a posílat informace z tak vzdáleného místa na „dně“ Brazílie, jakým je naše město. Jsem za to vděčná. Angličtinu učím už od svých čtrnácti let, žívím se teď jako soukromá učitelka, i když mám vystudovaná práva a sedm let jsem pracovala v oboru. Ale nechala jsem toho a věnuju se teď kromě učení i tlumočnictví, v srpnu mě čekají státnice z překladatelství. Můj táta a můj starší bratr fandili Chapecoense odedávna. Kam až má paměť sahá, táta vždycky chodil na zápasy. Ještě v roce 2009 hrálo Chapecoense Sérii D (čtvrtá úroveň v systému naší celostátní ligy).

Pak to šlo rychle – v roce 2010 Série C, 2011 jsme postoupili do Série B a nakonec, v roce 2012, jsme se dostali do Série A (tam hraje jen dvacet nejlepších fotbalových týmů z celé Brazílie).

Od té doby mě to taky pohltilo naplno. Chape hraje první ligu čtyři roky a tenhle poslední byl náš nejlepší (včetně finále „Sul Americana“ – Jihoamerického poháru, což je soutěž týmů z celé Jižní Ameriky, při které se tragédie stala). Na stadion jsem se ale kvůli vysoké ceně vstupenek nedostávala tak často, jak bych chtěla. Můj táta, bratr i manžel mají permanentky, platí si měsíční paušál a vstup na zápasy pak už mají volný. Byla docela zábava sledovat některé zápasy v první sezoně po našem postupu do první ligy. Kdykoli jsme nastoupili proti největším brazilským klubům, část fanoušků byla trochu rozpolcená. Chape totiž dlouho hrálo jen nižší soutěže, a tak tu skoro každý měl i svůj prvoligový klub, kterému fandil. Třeba můj táta přeje Santosu (to je klub ze státu Sao Paulo), můj bratr podporuje Palmeiras (poslední brazilský mistr, taky ze státu Sao Paulo), můj manžel zase fandí Gremiu ze sousedního státu Rio Grande do Sul. No, a najednou se do téhle

společnosti dostalo i Chapecoense. Při vzájemných zápasech si samozřejmě všichni místní přejí naše vítězství, ale jinak dál každý podporuje oba své kluby. Přece jen – ty tradiční hrají o titul (ten zajišťuje účast v Copa Libertadores, odkud se dá dostat až na mistrovství světa klubů v Japonsku), kdežto Chape nikdy na špici nehrálo a většinou bojovalo v Sérii A o záchranu.

Ptáš se na Vánoce v Chapecó. Tyhle Vánoce byly jiné... To neštěstí je samozřejmě ovlivnilo, nikdo neměl náladu slavit. Všechny naplánované akce město zrušilo, starosta vyhlásil oficiální třicetidenní smutek a novoroční oslavy jsou taky zrušené. Tady je potřeba vysvětlit, že v tom letadle byli nejen hráči (devadesát pět procent hráčů, je třeba dodat), trenér, ředitel, prezident (Sandro Pallaoro, který vedl klub v posledních pěti letech a z bankrotu ho pozvedl ke slávě), ale taky hodně novinářů (redaktoři, kameramani, rozhlasoví reportéři) a mimo to i několik mužů hodně důležitých pro město – podnikatelé a podobně.

Například můj táta přišel o osm přátel z dětství (je mu teď 66 let), mému bratrovi tam zahynul blízký kamarád, stejně tak dalšímu mému bratrovi. Hodně

mých vlastních přátel a bývalých žáků ztratilo své manžely, otce... Na tom se pozná, jak malé jsme město (210 000 obyvatel). Je velmi pravděpodobné, že s kýmkoli se tu dáš do řeči, ten bude s některou z obětí nějak spojený (z práce, sousedství nebo se bude znát s příbuznými...).

Lidi se teď snaží znovu zapojit do života, ačkoli známky zármutku jsou patrné na každém kroku (klubový znak vyvedený černobíle, hodně nápisů #forca-Chape (ve smyslu „Buď silné, Chape“). Jeden zachráněný hráč je pořád v nemocnici, dalším dvěma potrvá měsíce, než se vrátí na hřiště.

Dosadili nové vedení klubu, máme nového kouče Vagnera Manciniho, nového prezidenta, tým je Plinio David de Nes Filho. A šestého ledna se dozvíme jména nových hráčů.

Ale navzdory všemu tomu smutku je čas jít dál. Rodiny zemřelých teď potřebují naši podporu a víme, že to zabere nějaký čas, než zase budeme mít takovou „tým snů“, jako byli tihle fotbalisti. V nadcházejícím roce bude hrát Chape hodně různých soutěží, takže i po sportovní stránce to bude tvrdé. Bůh vás všechny opatruj. S pozdravem,
Marina

Chapecó, 21. 1. 2017

Chapecoense nastupuje k prvnímu utkání po leteckém neštěstí. Před charitativním zápasem proti aktuálnímu brazilskému mistrovi Palmeiras přebírají tři hráči, kteří havárii letadla přežili, trofej pro vítěze Jihoamerického poháru. Jako první dojetím plačící brankář Jackson Follmann, kterému lékaři museli amputovat nohu. Na vyprodaném dvacetitisícovém stadionu jsou i příbuzní obětí, místo zahynuvších fotbalistů při emotivním ceremoniálu přebírají medaile za vítězství v kontinentální soutěži jejich manželky. Stadion zaplavují tisíce ručně vyrobených papírových origami ve tvaru srdcí (v zelených klubových barvách) a jeřábů (ptáků symbolizujících zdraví, štěstí a dlouhý život). Chapecoense remizuje s Palmeiras 2:2.

Chapecó, 26. 1. 2017

(whatsapp – textová, audio a video zpráva, viz také facebook FC)

Drazí přátelé z Česka, jak se máte?

Tady je Marina, mluvím k vám z Chapecó ve státě Santa Catarina v Brazílii. Právě jsem na stadionu Chapecoense, který se jmenuje Arena Conda, na prvním soutěžním zápase našeho

týmu po tragédii a snaze mužstvo přebudovat. Tohle není co do výsledku moc důležitý zápas (Chapecoense remizovalo v zápase ligu státu Santa Catarina s týmem Joinville 0:0 – pozn. red.), ale je náš první oficiální.

Už v sobotu se tu hrálo přátelské utkání, při kterém jsme vybrali hodně peněz pro rodiny obětí té tragédie. Bylo to velmi emotivní, bylo to krásné. Teď je atmosféra úplně jiná. Snažíme se nechat ty emoce už stranou a podpořit náš tým. Vidím tu lidi, jak zpívají, tleskají, radují se... Opravdu se moc snaží svému týmu pomoci.

Posílám video ze 71. minuty zápasu, kdy celý stadion začne skandovat naše: „Vamo Chapeco!” jako poctu všem 71 lidem, kteří při havárii zahynuli.

Ahoj z Brazílie!

Chapecó, 3. 3. 2017

Milý Jene!

Jak ses měl? Byla jsem teď tak zaneprázdněná jako nikdy, proto mi odpověď na tvůj dopis trvala déle!

Vracím se ještě k Vánocům a Novému roku. Tyhle svátky obvykle tady v Chapecó silně prožíváme. Zdobíme město i své domovy (posílám v příloze obrázek naší katedrály).

Lidi se 24. prosince navštěvují

a scházejí u večeře. Je to podobné jako třeba Den díkůvzdání ve Spojených státech, s velmi speciální večeří. A podobné je to i na Nový rok, až na dárky, které si lidé dávají jen o Vánocích. Tentokrát lidi taky trávili svátky společně, ale ne tak nadšeně jako vždycky. Prostě jsme si dali večeři, poděkovali Bohu, že jsme naživu, spolu a v pořádku – a šli jsme domů. Nikdo neměl náladu zůstat déle. Na Nový rok se ukázalo, že někteří i letos koupili pyrotechniku na ohňostroje, jenže stejně – cítili jsme, že je nemístné je odpalovat... Neměli jsme co slavit.

Pro mě osobně to bylo naprosto skličující. Nemohla jsem přestat myslet na své přátele, kteří si přáli slavit Vánoce se svými příbuznými, ale nemohli. Stalo se to jen měsíc před nimi.

Všichni, se kterými jsme mluvili, nám řekli totéž: Bylo to tak smutné, že jsme se vůbec necítili, jako bychom něco slavili.

Počet fanoušků Chapecoense samozřejmě ohromně vzrostl, když se podařilo rychle postoupit ze Série D až do Série A.

V sezoně 2016 se našemu týmu dařilo a ve městě byly cítit pozitivní nálada a naděje. Těšili jsme se, co bude dál, na další zápasy a soutěže. Tak to bylo až do 29. listopadu 2016,

kdy jsme se brzy ráno vzbudili a objevili tu strašnou zprávu. Velkou zásluhu na vzestupu Chape měl ředitel Sandro Palao (bohužel také zahynul při havárii). Dokázal vybudovat klub, který dobře hospodařil se svým rozpočtem, dával si záležet, aby management dobře fungoval a aby klub ze svých finančních možností vytěžil co nejvíc. Nové hráče najímal zodpovědně, výplaty chodily včas – úspěch klubu byl hodně daný tím, jak dobře byl spravovaný.

Teď máme nového ředitele a nového kouče. Víme, že po našem neštěstí se hlásili někteří světoznámí hráči a nabízeli své služby. Ale nové vedení se rozhodlo vytvořit novou partu z lidí, kteří v klubu budou chtít zůstat. Teď při zápasech zažíváme opravdu těžké chvíle... Noví hráči nejsou tak dobří jako ti, co zahynuli. Je pro ně samozřejmě složité se okamžitě přizpůsobit a začít hrát společně, zvlášť když mají za úkol „nahradit nenahraditelné“. Je toho na ně opravdu moc. Chodím na zápasy, jak je to jen možné, ale někdy je to těžké, protože hodně utkání se hraje během týdne, kdy učím. Ale vidím, jak těžké to pro fanoušky je, aby pochopili, že od našich nových hráčů nemůžou

očekávat, že budou tak brilantní jako jejich předchůdci. S přátelským pozdravem, Marina

Maracaibo, Venezuela,

8. 3. 2017

Fotbalisti Chapecoense odehráli první zápas Poháru osvoboditelů v dějinách svého klubu. V nejprestižnější klubové soutěži kontinentu porazili ve Venezuele domácí tým Atlético Zulia 2:1. Na stadionu bylo 36 tisíc fanoušků, kteří věnovali hostům bouřlivý potlesk.

Chapecó, 1. 4. 2017

Milý Jene!

Ráda zase píšu!

Mé rodině se daří dobře, děkuju za optání. I celkově to začíná být trošku lepší, ačkoli je to náročné, překonat ztrátu našich kamarádů. Minulý čtvrtek jsem učila dívku, která se přátelí se Sirliane Freitasovou (její manžel zemřel v letadle). Ta moje studentka mluvila o rozhovoru, který Sirliane dala místní televizi. Je vzornou matkou a kromě toho fotografuje (už několik let je fotografkou Chapecoense). Teď cestovala s týmem do Venezuely, aby zaznamenala náš první zápas v Copa Libertadores. Její syn Pedro jí prý řekl: „Vrátíš se, mami, že jo? Neuděláš totéž, co táta, že ne?“

To mě okamžitě rozbřečelo, i když jsem se snažila zůstat v klidu a být profesionální. Ale nemohla jsem se těm slzám před svou studentkou ubránit, protože je prostě nemožné zůstat k tomu netečná.

Děkuju za poklonu pro Chape po našem prvním vítězství v Libertadores. Byl to emocionální zápas, dívala jsem se na něj v televizi a nemohla jsem uvěřit, že nám to tak jde. Vidět Chape zvítězit v prvním mezinárodním zápase po přestavbě týmu bylo fantastické, posílám dva obrázky, které s tím utkáním souvisejí. Všichni byli ohromení, při každém gólu jsem slyšela přes zeď své sousedy, jak křičí. Ráno jsem z lidí cítila, jak jsou hrdí a sebevědomí. Zdá se, že lidi v Chapecó už nový tým víc berou.

Když jsme ve čtvrtek 16. března nastoupili doma, nechyběla jsem u toho (byl to historický zápas, první domácí v Libertadores). Je to ostuda, že jsme nevyhráli, ale pořád ve skupině žijeme. Samozřejmě že pořád máme co zlepšovat: potřebujeme třeba najít ofenzivního záložníka. Ale zase máme dva opravdu kvalitní brankáře – jednička je Arthur Morais, ale i Elias je dobrý. Naše někdejší mužstvo, to byl tým snů, výsledek víc než šestileté tvrdé

práce, obětavosti, hospodaření a loajality ke klubu. A je prostě nemožné čekat, že postavíme další tým snů čtyři měsíce po takovém neštěstí. Já se na to dívám z té světlejší strany: vidím, jak se ti hráči snaží, aby své zemřelé předchůdce nahradili, jak tvrdě trénují, jsou obětaví, hrají se zaujetím – ačkoli se na ně pořád dost lidí zlobí, že dohromady tolik nevynikají. Vedeme druhou fázi naší místní ligy, vítěz téhle fáze se pak utká s vítězem první fáze (Avaí, z našeho hlavního města Florianópolis) ve finále o mistrovský titul státu Santa Catarina. Tím druhým finalistou určitě bude Chape!!!!!!!

Mimochodem – tahle druhá fáze se hraje o pohár, který teď pojmenovali po Sandrovi Pallaorovi, našem bývalém prezidentovi. Proto naši hráči dělají, co je v jejich silách – zasloužíme si mít tuhle trofej doma! Asi bych taky měla naše město trochu víc představit, abyste si udělali obrázek, v jaké části Brazílie žijeme. Už jsem psala, že Chapecó má asi 200 tisíc obyvatel. Je to vcelku bezpečné město zaměřené na zemědělskou výrobu. Většinu tu tvoří dcery a synové nebo jiní potomci zemědělců. Významnými odvětvími jsou tu masný průmysl (nejen hovězí, ale i vepřové,

krutí a kuřecí maso) a výroba mléčných výrobků – vyvážíme do spousty zemí po celém světě. O nedělích – to je takový rodinný den – lidi rádi chodí ven s ostatními na piknik a popít náš tradiční nápoj chimarrao (druh čaje maté).

Máme tu tři univerzity, tři nemocnice a největší zemědělský veletrh MecroAgro. Pracujeme obvykle od osmi do dvanácti, pak je do půl druhé pauza na oběd a pokračuje se do šesti. Hodně lidí po večerech studuje na univerzitě, takže hlavním jídlem, u kterého se rodina schází, bývá oběd. Děti chodí do školy jen na část dne, nemáme vzdělávací systém s docházkou „na plný úvazek“. Máme tu docela chladno. V zimě v našem regionu někdy i sněží, naposledy před dvěma lety, to napadla trocha sněhu v nejvýše položených městech státu. Co do původu, jsme potomky Europeanů, kteří utíkali před válkou (například můj prapraděda byl Rus a další praděda Ital), a z toho plyne i naše pracovitost. Dá se říct, že ekonomicky táhneme celou zemi – na hospodářství své jižní části je Brazílie do velké míry závislá. A taky jsme známí pro svou přívětivost – cizinci jsou tu vždycky vítáni! Takže pokud bys měl šanci se

v Chapecó zastavit, moje rodina tě ráda ubytuje!

No, a užíváme si fotbal, jak jinak, nejpopulárnější brazilský sport. Hlavně o víkendu a ve středu, to jsou tu typické fotbalové dny. Zase se k tomu vrátím... Už je to tu klidnější, všichni se snaží žít dál, ačkoli zemřelo opravdu hodně lidí, které jsme skoro denně potkávali – kromě fotbalistů i majitelé podniků, právníci...

Už o tom neštěstí neslyšíme každý den v televizních zprávách, ale pořád se něco objevuje na facebooku nebo instagramu. A od včerejška to téma zase ožilo, začali jsme o tom víc mluvit, protože v úterý 4. dubna nastoupíme proti Atétiku Nacional z Medellín (tomu kolumbijskému týmu, proti kterému jsme měli hrát, když naše mužstvo letělo do Kolumbie...). Radnice pořádá akce, kterými chceme tomuhle soupeři ukázat svou vděčnost. Budeme v ochotě taky zpívat půvabnou píseň „Dia Especial“ – „Výjimečný den“, volně přeloženo. Je o vděčnosti lidem za nezištnou pomoc, jak nám ji prokázali Kolumbijci. Máme i natočené video ze zkoušky té písně přímo na stadionu.

Nejsem si úplně jistá, jestli v úterý zvládnou pomáhat zahraničním novinářům, i když

jsem se zase přihlásila jako dobrovolnice.

*Vřelé pozdravy Tobě i celé Tvé rodině,
Marina*

La Unión, Kolumbie,

10. 5. 2017

Výprava Chapecoense navštívila místo listopadové letecké tragédie, při které zahynula většina tehdejších hráčů A-týmu. Stalo se to při příležitosti další, tentokrát úspěšné cesty do Medellínu, kde později Chapecoense prohrálo odvetu jihoamerického superpoháru 1:4 a tuto trofej nezískalo (v úvodním, velmi emotivním domácím zápase porazilo Atlético Nacional 2:1, což nakonec nestačilo). Klub ale oslavil jiný triumf, svůj první od neštěstí – vítězství v šampionátu státu Santa Catarina (po jedné výhře a jedné porážce ve finále proti Avaí rozhodla lepší bilance z dvoufázové základní části).

V Poháru osvoboditelů Chapecoense vypadlo ve skupině i kvůli kontumační porážce za neoprávněný start hráče v původně vítězném duelu s Lanúsem z Argentiny. Brazilský klub nasadil do hry v předchozím utkání vyloučeného obránce Luize Otávia, který dokonce v závěru gólem rozhodl o výhře svého mužstva 2:1.

Chapecó, 2. 7. 2017

Milý Jene, jak se máš?

Omlouvám se, že mi trvalo tak dlouho, než jsem odpověděla, ale učila jsem, studovala a psala diplomovou práci ve svém studijním oboru překladatelství, takže jsem v podstatě na nic jiného neměla čas. Ve městě už je lepší atmosféra, 25. srpna bude mít Chapecó 100. výročí svého založení, takže je v plánu hodně akcí. Existuje i video, které představuje naše město i jeho propojení s fotbalem.

Náš tým dokázal vyhrát státní mistrovství a do celostátní ligy jsme vstoupili taky dobře, drželi jsme se zpočátku mezi nejlepšími čtyřmi. Teď ale mužstvo zažívá těžké časy, jsme naopak na hranici sestupu, mezi nejhoršími čtyřmi. Nevím, co se děje, možná hráči ztratili své zaujetí nebo nefunguje trenérovo pojetí.

V novinách se to teď se znepokojením probírá tak půl napůl s přípravami na oslavy stého výročí města. Už je to nějaký pátek, co Chape naposledy vyhrálo... Někdo by vyměnil trenéra, jiní zase mluví o tom, že je čas vyhodit některé hráče, co nepodávají pořádné výkony. Já se ale musím opakovat – podle mě není lehké nastartovat nový tým takhle od nuly, jak se to

přihodilo nám. Nějaký čas to prostě zabere, než zase začneme hrát dobře. Vypadli jsme z Poháru osvoboditelů a přesunuli se do Jihoamerického poháru, to je ten, co jsme hráli, když se stala ta nehoda. Zrovna ve středu jsme nastoupili k prvnímu zápasu a prohráli v Argentině gólem v poslední minutě, odvetu tady v Chapecó se hraje koncem července. Musím se ale vrátit ještě k dubnovému domácím zápasu proti Medellínu v superpoháru. Byl fantastický. Přijelo dost Kolumbijců, takže jsme měli příležitost si s nimi trochu popovídat a říct jim, jak jsme jim vděční za jejich lidskost. To, co pro naše lidi udělali (záchrana zraněných z vraku letadla, spontánní i organizované projevy solidarity, přepuštění trofeje i s finanční odměnou atd. – pozn. red.), bylo víc než jen pomoc, byly to skutečné projevy bratrství a humanity. U příležitosti dubnového utkání Medellínu tady u nás jsme jim uspořádali speciální přijetí – hrála hudba, zmiňovala jsem tu nacvičenou píseň i s choreografií, chodily zprávy od sportovců z celé země, ale i ze zahraničí, a navíc jsme ten zápas proti nim dokázali vyhrát (ovšem v odvetě nás porazili a superpohár je pro letošek jejich).

Bylo opravdu těžké neplakat (vždycky si slíbím, že už nebudu brečet, ale nejde to), takže jsem se tentokrát rozhodla, že si pláč nebudu zakazovat, abych cítila tu energii a uvědomila si, že naše idoly a naši přátelé nezemřeli nadarmo. Toho dne jsme uctívali jejich památku, byli jsme tam všichni společně na jejich počest a z úcty k jejich rodinám. Podívaná byla skutečně dojemná. Cítila jsem se šťastná, že jsem u toho byla. Nejdokladnějším okamžikem bylo, když pustili krátký film s nejlepšími momenty hráčů, kteří zahynuli. Třeba zákrok našeho fantastického brankáře Danila, jak chytá poslední střelu (odvetu semifinále Jihoamerického poháru proti San Lorenu – pozn. red.) a posouvá nás do finále. Jdou na mě znovu emoce jen při psaní těchhle řádků, takže si dovedeš představit, jak pohnutá jsem byla, když jsem se znovu dívala na záběry z toho zápasu.

7. srpna budeme hrát v Barceloně, někteří fanoušci tam jedou, ale je to během týdne a daleko, takže pro lidi z Chapecó nebude snadné se na ten zápas dostat.

Vřelé pozdravy z Brazílie :-)
Marina

Chapecó, 5. 7. 2017

Chapecoense propustilo trenéra Vágnera Manciniho, angažovaného po smrti předešlého kouče při letecké havárii. Důvodem jsou zhoršené výsledky týmu v brazilské Sérii A. Z posledních osmi zápasů mužstvo vyhrálo jen dva a kleslo na patnácté místo tabulky soutěže s dvaceti účastníky.

Barcelona, 7. 8. 2017

Tým Chapecoense si zahrál na letním přípravném turnaji FC Barcelona o pohár Joana Gampera. S domácími hvězdami před 64 705 diváky na slavném stadionu Camp Nou prohrál 0:5. Za všeobecného potlesku a pohnutí poprvé po leteckém neštěstí nastoupil k utkání obránce Alan Ruschel, jeden z přeživších. Proti Barce odehrál půl hodiny, na trávníku se potkal i s Lionelem Messim. Na stadionu byli také dva další záchránění fotbalisti Neto a Jackson Follmann, utkání do Brazílie živě přenášel rozhlasový reportér Rafael Henzel, který také vyvázl z trosk zříceného stroje. Polovinu výtěžku ze zápasu věnovala Barcelona svému soupeři z Chapecó, kterému částkou 250 tisíc eur přispěla už bezprostředně po katastrofě.

Vatikán, 30. srpna 2017

Výpravu fotbalistů a funkcionářů Chapecoense přijal ve svém sídle papež František.

Chapecó, 13. 9. 2017

Milý Jene, jak se máš? Moc se omlouvám, že se neozývám častěji, ale mám před dokončením své diplomové práce, na které jsem teď usilovně pracovala. 23. září ji musím prezentovat a taky složit zkoušku, musím kvůli tomu jet do Florianópolisu. Pak budu mít konečně volno! Taky dost učím, pořád na plný úvazek, takže volného času jsem v posledních týdnech opravdu neměla nazbyt. A vůbec, celé poslední měsíce byly hektické, takže jsem nestíhala chodit na všechny zápasy (doutfám, že mi to vyjde zítra, tak jako to vyšlo teď v neděli, kdy Chape hrálo první zápas doma po skoro měsíčním turné po světě).

Některé zápasy se kryjí s hodiny, kdy učím. Nestíhla jsem zápasy Chapecoense v Toulouse, Římě, ani v Japonsku. Špatně to vycházelo i na utkání s Barcelonou, ale to jsem si lekce přehodila, abych se mohla dívat. Hrálo se v pondělí od půl čtvrté odpoledne našeho času, takže to nebylo snadné, ale dokázala jsem to! Někteří moji

kamarádi a studenti se dokonce dostali přímo na stadion. Bylo to opravdu dojemné, vidět hrát naše fotbalisty s Barcelonou.

Dokonce jsem si z obrazovky fotila některé záběry, ve kterých se objevovali mí přátelé – jeden ukazuje Marcose Sonagliho, lékaře z Chapecó, který loni letěl do Medellínu starat se o ty, co pád letadla přežili. Nemohla jsem zadržet slzy. A pak ten nejtklivější moment – návrat Alana Ruschela, jednoho z přeživších, zpátky na hřiště právě při zápase s Barcelonou...

Neto, další z těch, co z troskek letadla vyvázli, je skutečný válečník! Tvrdě bojuje, aby se zotavil. U něj je to zázrak, že vůbec přežil (s vážným zraněním hlavy – pozn. red.), ale možná že se příští rok bude moct vrátit na hřiště. Alan už je zpátky, hrává poločas. Jackson Follmann je klubovým ambasadorem. A reportér Rafael Henzel je zpět v plné síle, má svou show v rádiu.

Minule jsem představila své město, měla bych taky napsat něco víc o svém klubu. Přezdívá se mu vlídně „Západní hurikán“, protože jsme venkovský klub ze západu našeho státu Santa Catarina. Ostatní významné kluby jsou z hlavního města Florianópolisu (Avaí a Figueirense) a dalších větších

měst jako Joinville nebo Criciúma. V posledních čtyřech letech jsme ale v našem státě nejlepší. Hodně fanoušků se vyrojilo v poslední době – tak jako já, permanentku jsem si pořídila letos v lednu. Ta tragédie zasáhla hodně lidí a mnoho z nich si zaplatilo členství, ačkoli třeba v Chapecó vůbec nežijí.

Naše barvy jsou tradičně zelenobílé, což odpovídá znaku našeho města. To je klidné, takže tu lidi berou na stadion své děti, vejde se tam skoro 20 tisíc diváků. Ve městě stále žijí i někteří hráči z dob minulých, třeba bývalý brankář Nivaldo je členem vedení klubu. Nebo Janga, co hrál za Chape v roce 1977, když náš klub poprvé vyhrál státní šampionát. Teď provozuje na stadionu stánek s hot dogy. Naším největším rivalem je Avaí, tým z hlavního města Florianópolisu. Teď jsme je porazili ve finále státní ligy – a nic mi neudělá takovou radost jako vítězství nad Avaí!

Taky musím zmínit některé zvláštní výsledky – v předchozích sezonách jsme výrazným rozdílem porazili i některé velkokluby v celonárodní Sérii A. V říjnu 2014 jsme vyhráli 5:0 nad Internationalem Porto Alegre, týmem z hlavního města státu Rio Grande do Sul a vítězem mistrovství světa klubů

z roku 2006. Říjen 2015 – to jsme porazili 5:1 Palmeiras (slavný tým ze Sao Paula, mistr Brazílie 2016). Chape prostě tohle umí – zvítězit venku nad nejsilnějšími týmy velkým rozdílem, a potom prohrát doma s outsiderem. Věř tomu, nebo ne. Teď ale Chape zažívá hrozné časy v brazilské lize... V tabulce jsme mezi posledními čtyřmi, na sestup. Včera vyhodili trenéra... Po tom, co náš původní kouč Caio Junior zahynul při havárii letadla, tým převzal Vágner Mancini. Dařilo se mu výborně, vyhrál státní ligu, šlo mu to i v té národní, ale po vyřazení z Jihoamerického poháru jsme začali prohrávat, až Manciniho na začátku července propustili. Po něm přišel Vinicius Eutropio (naš bývalý trenér z roku 2015) – tomu právě dali včera padáka. Nepovedlo se mu dostat tým z krize. Osm hráčů se prodalo, on přivedl sedm nových, ale na špatných výsledcích to nic nezměnilo. Budoucnost Chape je nejistá... S pozdravem,
Marina

Chapecó, 12. 10. 2017

Milý Jene,
všechno je tu v pořádku, díky za optání, a já si teď můžu víc užívat života, co jsem dokončila svou diplomovou práci. Sice

dlouhé hodiny učím a překládám, ale mám víc času na svého manžela a svou rodinu.

Je mi líto, co se stalo v Las Vegas... Je fakt těžké pochopit, jak člověk může ostatním něco takového udělat a pak se sám zabít. Ta naše tragédie aspoň neplynula z nenávisti...

Na zápasy Chape jsem až do závěrečných zkoušek na konci září neměla moc času, některé jsem musela vynechat. Kromě diplomové práce jsem se čtyřmi dalšími studenty měla za úkol založit fiktivní překladatelskou agenturu včetně webových stránek a také přeložit nějaké texty z angličtiny do portugalštiny. To zabralo asi čtyři měsíce.

Potom mě čekaly dva testy ve Florianópolisu, přičemž jsme naše překlady psali rukou a nesměli škrtnat, což bylo náročné. Ještě neznám výsledky, ale myslím, že jsem prošla.

Taky jsem zároveň učila, i to zasahovalo do programu Chape a někdy nastávaly docela komické situace. Bydlím totiž asi jednu míli od stadionu, takže obvykle slyším jásání fanoušků, kdykoli dáme gól. To vždycky se studenty přerušíme výjuku, zapneme rádio, zkontrolujeme, kolik to je a kdo dal branku, vypneme rádio, chvíli se radujeme a zase pokračujeme v učení. Občas se stane, že

mí studenti tolik chtějí zápas vidět, že přesuneme hodinu na jiný termín, jako se to stalo třeba v lednu při přátelském zápase s Palmeiras, prvním pro „znovuzrozené“ Chape.

Náš tým pořád bojuje o záchranu v první brazilské lize. Včera jsme hráli s Botafogem z Ria, vedli jsme, ale soupeř skóre otočil, prohráli jsme gólem v poslední minutě... Jsme teď na 12. místě, ale je to velmi těsné. Abychom zabránili sestupu, musíme skončit mezi nejlepšími šestnácti. Na hráčích je patrná motivace, ale pořád je těžké z nich utvořit dobrý kolektiv. Tolik fotbalistů k nám přišlo narychlo na hostování a pořád nejsou sehraní, bude to ještě dlouhá cesta.

Mezitím Chape dál povzbuzujeme a doufáme v to nejlepší (což je teď záchrana v Serii A). Náš současný trenér odvádí dobrou práci a já jsem na Chape hrdá, teď hlavně na to, jak se poslední dobou tým zlepšil v obraně. Pořád platí, že potřebujeme kvalitního středního útočníka a taky ofenzivního záložníka, aby hru řídil zprostředka. Brankáře máme dobrého, teď chytá Jandrei, ale potřebujeme dávat víc gólů, ne jen bránit. Sestava není stabilizovaná, pořád jsou v ní nějaké změny, teď hlavně v útoku. A někteří

hráči mají dost nevyrovnanou formu. Aspoň že výsledky se zlepšily (až na ten včerejšek) a unikli jsme z pásma sestupu. Ale letos je tabulka opravdu vyrovnaná a každá porážka může zase znamenat pád zpátky mezi nejhorší čtyři.

O managementu klubu se mi píše těžko. Jednak proto, že ten předchozí pracoval pohromadě víc než pět let, takže měl dost času na vybudování týmu, našeho „Chape“ stylu hry a vůbec rodinného prostředí. Na hodnocení současného vedení je moc brzy. Taky je důležité poznamenat, že Chapecoense nemá soukromého vlastníka, jak je to běžné u klubů v Evropě. Tradiční brazilský model je jiný (podobný jako v případě Realu Madrid nebo FC Barcelona, klub vlastní velké množství podílníků i z řad fanoušků – pozn. red.). V Chape je výbor volený řediteli, a naopak ředitelská a prezidentovo rozhodnutí jsou schvalována výborem, ale jsme sdružení, nemáme majitele.

Pořád je těžké se s tou tragédií vyrovnat, i když se po několika měsících začala atmosféra vracet zase k normálu. Zním některé příbuzné oběti, ale o tom nešťěstí s nimi nemluwím, není mi to příjemné. Vím, že běží i několik soudních sporů mezi

pozůstalými a klubem, ale detaily neznám.

Ti pozůstalí, se kterými se vídám, zase žijí svůj život: tvrdě pracují, fandí svému týmu, snaží se jít dál. Jsem si jistá, že radnice k prvnímu výročí hovárie uspořádá nějakou pietu. Víím taky, že příbuzní obětí chodili k různým terapeutům, místní psychologové a psychiatři se hodně angažovali a pomáhali. Hodně lidí z toho šoku ochořelo – fyzicky i emočně. Sama pořád klubu dobrovolnicky pomáhám – všechny překlady do angličtiny související s Chape dělám zadarmo. Je to pro mě způsob, jak se v téhle situaci cítit méně bezmocná.

Příští měsíc bude opravdu náročný. Výročí tragédií jsou vždycky komplikovaná, těžko se s tím vypořádává, hlavně kvůli všem těm obrázkům, které to neštěstí zase připomenou. Zase budeme hodně smutní. Myslím, že časem bude jednodušší o té tragédii mluvit i ujišťovat se, že Chape zase může být skvělým týmem, i když to ještě nějaký čas potrvá. Ale nebojím se, že bychom se rozpadli, jde jen o to najít kvalitní hráče, kteří dovedou dobře hrát pospolu. Už nám s tím nebude nikdo pomáhat, doba solidarity

a nabídek hostování skončila. Od té tragédie často myslím na to, jak důležitá je láska, jak je důležité být s rodinou a užívat si to. Lidí, kteří nám přinášeli radost, umřeli uprostřed svého snu. Tři z nich se zachránili a teď jsou inspirací pro ostatní hráče. Doufám, že si naše město z toho zármutku něco vezme – tyhle špatné věci se stávají a my bychom měli držet spolu, překonat tu nesnesitelnou bolest, věřit v lepší budoucnost a ctít památku těch, kteří zahynuli, když nás jeli reprezentovat. Tak to aspoň cítím já. A bohužel je mi jasné, že už navždycky zůstaneme „tím městem fotbalistů ze spadlého letadla“.

Přátelsky zdraví
Marina

P. S.:

Chapecoense v době uzávěrky tohoto čísla bylo čtyři kola před koncem brazilské nejvyšší soutěže na 14. místě se zápasem k dobru a náskokem pěti bodů na sestupové pozice.

Jan Kaliba. Autor je zahraničním zpravodajem Českého rozhlasu v USA, do letošního jara dlouholetý sportovní reportér Radiožurnálu, spoluzakladatel a editor čtvrtletníku Football Club. Twitter: @jankaliba